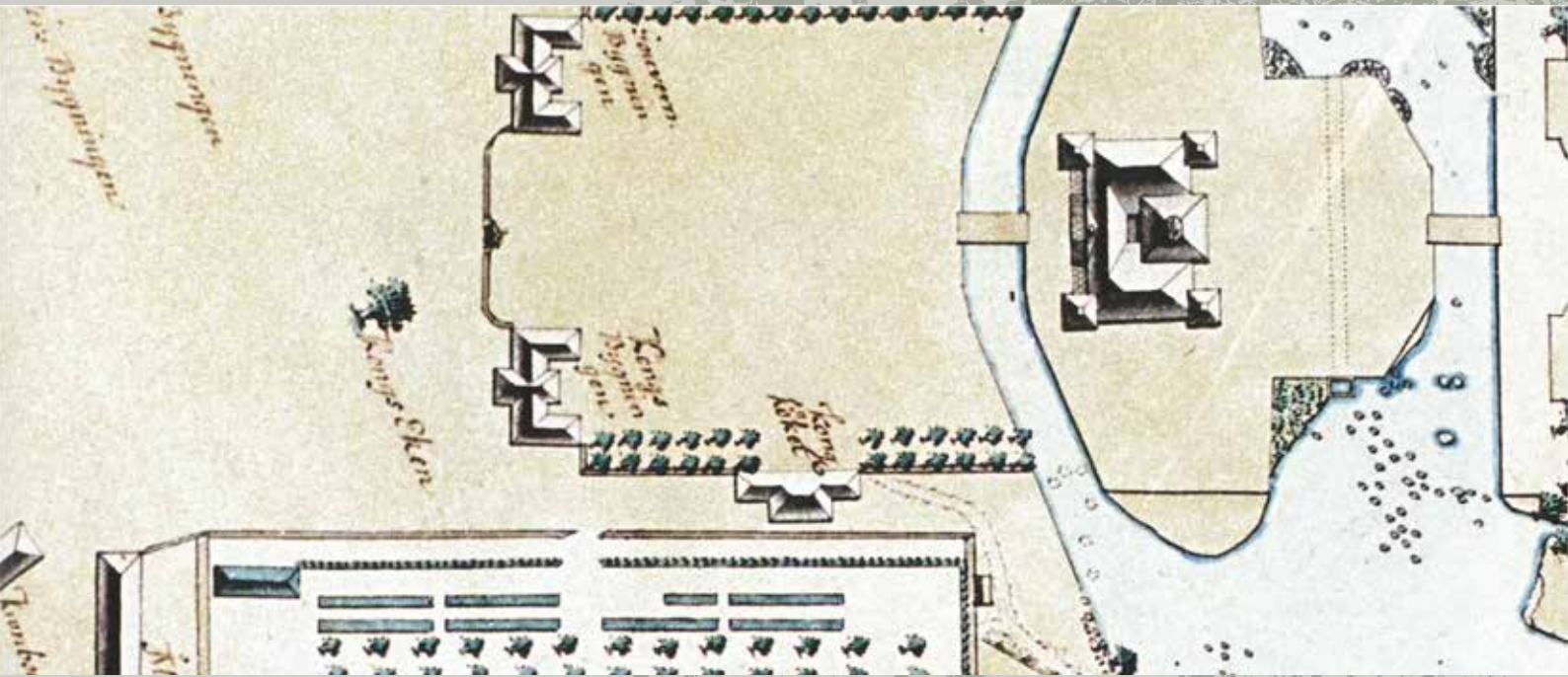


Orangeri från 1700-talet vid Strömsholms slott

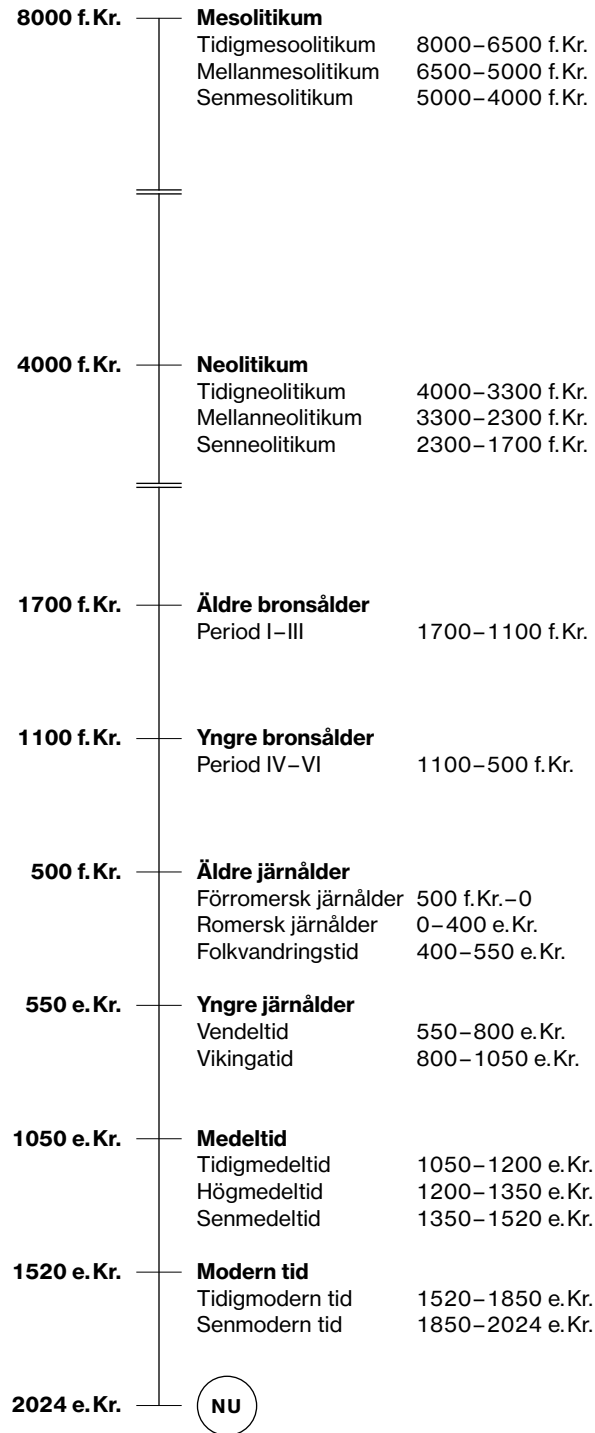
ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

L2004:5880, Strömsholms slott
Strömsholm 8:52
Kolbäcks socken
Hallstahammars kommun
Västmanlands län
Västmanland

JONAS ROS



ARKEOLOGISK
PERIODINDELNING
FRÅN
STENÅLDER
TILL
NUTID



Orangeri från 1700-talet vid Strömsholms slott

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

L2004:5880, Strömsholms slott
Strömsholm 8:52
Kolbäcks socken
Hallstahammars kommun
Västmanlands län
Västmanland

JONAS ROS





Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB

STIFTELSEN KULTURMILJÖVÅRD
PILGATAN 8D
721 30 VÄSTERÅS

Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

WWW.KMMD.SE

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2024

Samtliga foton och ritningar av Jonas Ros.

OMSLAG

Detalj av karta från 1774–1776 över Strömsholms slott med omnejd.

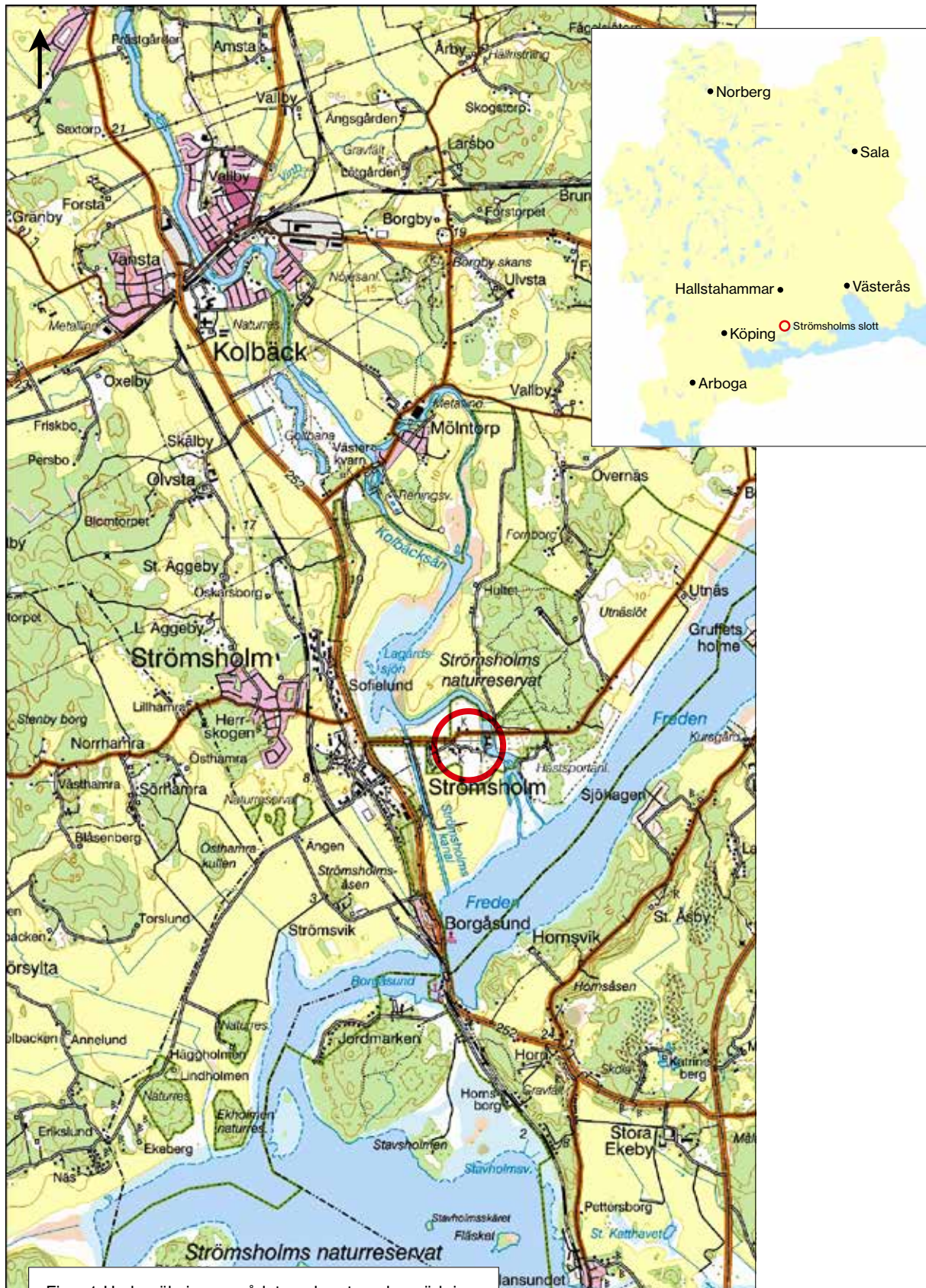
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-8041-212-4

INNEHÅLL

| | |
|---|----|
| Sammanfattning | 5 |
| Inledning. | 5 |
| Målsättning, metod och genomförande | 5 |
| Strömsholms slott – en kort historik | 6 |
| Undersökningsresultat. | 8 |
| Schakt 1 – Hus från 1600–1700-talet | 9 |
| Schakt 2 – Huslämning. | 13 |
| Tolkning | 15 |
| Utvärdering. | 18 |
| Referenser | 19 |
| Muntliga uppgifter | 19 |
| Internet. | 19 |
| Litteratur. | 19 |
| Tekniska och administrativa uppgifter | 20 |
| | |
| Bilagor | 21 |
| Bilaga 1. Schakttabell | 21 |
| Bilaga 2. Anläggningstabell | 21 |



Figur 1. Undersökningsområdet markerat med en röd ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

I september 2023 gjorde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en arkeologisk undersökning inom Strömsholms slottsområde. Två schakt togs upp. Lämningar av två byggnader påträffades. Den ena, större byggnaden bedöms vara ett orangeri som ses på en karta från 1772. Byggnaden togs ner under 1800-talet början. Den andra byggnaden var sannolikt en ekonomibyggnad och den bedöms ha uppförts under 1800-talet.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) gjorde i september 2023 en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid Strömsholms slott intill en befintlig byggnad (figur 1 och 3). Området vid Strömsholms slott klassificeras som *övrig kulturhistorisk lämning* i Kulturmiljöregistret (KMR), L2004:5880, men Länsstyrelsen i Västmanlands län bedömer området som *fornlämning* eftersom där tidigare har undersökts kulturlager och anläggningar. Vid en arkeologisk undersökning har till exempel murar tillhörande en föregångare till Stenköket, som var i funktion 1650–1730, påträffats (Alström 2014). Den aktuella undersökningen gjordes med anledning av att Statens fastighetsverk planerade att bygga en toalett i en befintlig byggnad, och ledningar för vatten och avlopp skulle anslutas. Ett tillägg till beslutet gjordes den 11 september, innan fältarbetet påbörjades, med anledning av att en syrenhäck skulle grävas ner. Undersökningen genomfördes av Jonas Ros som också har sammanställt denna rapport.

Målsättning, metod och genomförande

Länsstyrelsen angav att syftet med undersökningen var att:

- Schaktningsövervakningen skulle genomföras i samband med att schaktning genomfördes.
- Schakten och samtliga framkomna anläggningar skulle plandokumenteras.
- Samtliga anläggningar skulle undersökas. Framkom mer omfattande lämningar skulle kontakt tas med Länsstyrelsen för samråd.
- Medel för en ¹⁴C-datering avsattes.

Rapporten skulle omfatta:

- Skalenliga planer och beskrivningar.
- Redovisning av metoder och genomförande.
- Grundläggande arkeologiska tolkningar.
- En värdering av måluppfyllelsen.

Två schakt togs upp. Schakten grävdes med en mindre grävmaskin. Konstruktioner rensades fram med handredskap och digitala fotografier togs. Schaktet ritades in manuellt på en plan och digitaliserades i efterhand. Sektioner och planer upprättades i skala 1:40. Höjder över havet i området finns i Lantmäteriets digitala karttjänst (Min karta) och höjduppgifter togs därifrån. Med hjälp av en tumstock uppskattades höjderna vid den enskilda sektionerna. Inga kulturlager eller anläggningar som bedömdes vara äldre än 1600–1700-tal framkom och därför gjordes ej någon ¹⁴C-analys.

Strömsholms slott – en kort historik

På 1500-talet lät Gustav Vasa anlägga en borg på platsen för nuvarande Strömsholms slott. Drottning Hedvig Eleonora fick borgen i morgongåva av sin man Karl X Gustav. Eleonora lät bygga om borgen till ett barockslott (figur 2–3) under slutet av 1600-talet och den stod färdig omkring 1680. Arkitekt var Nicodemus Tessin den äldre.

Eleonora lät också uppföra ett tjugotal byggnader, bland annat med ekonomifunktioner, inom slottsområdet. En park med franskt barocksnitt anlades (Karlsson & Millhagen 2005:14ff).

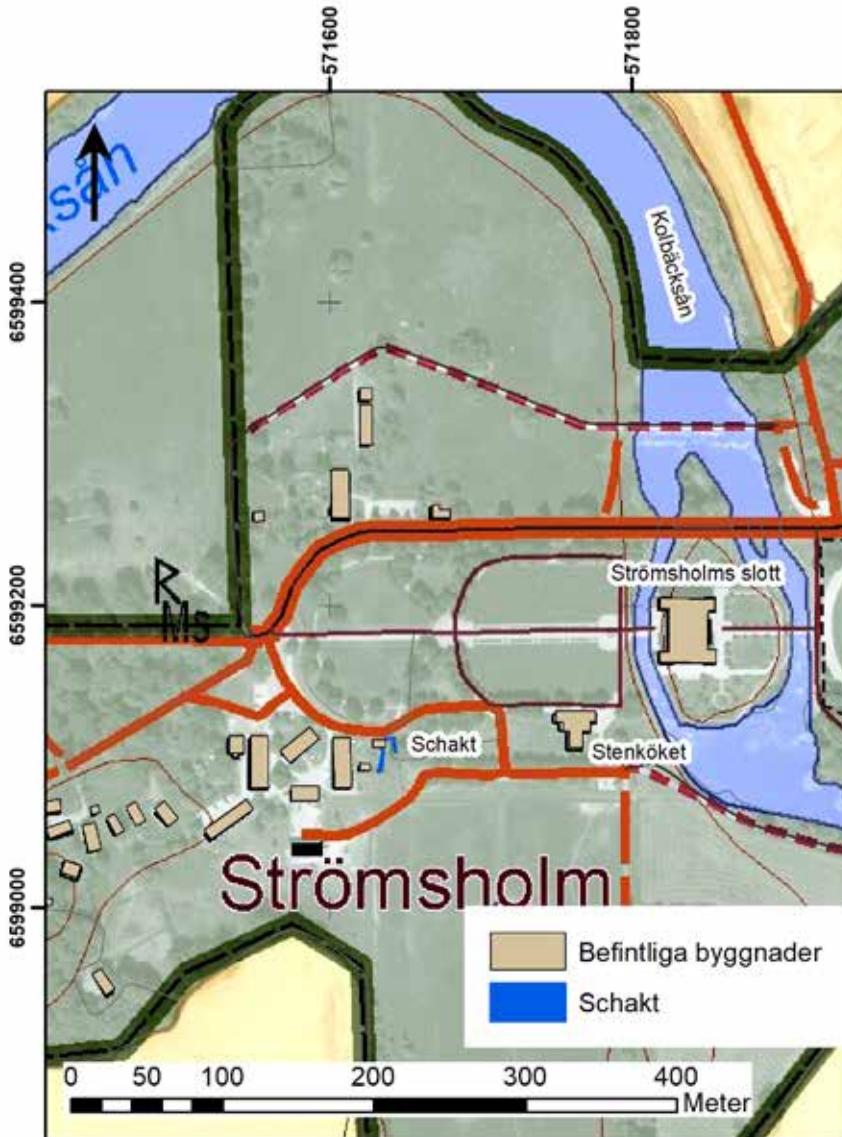


Cirka 20 meter väster om undersökningsområdet finns en tvåvåningsbyggnad med timmerstomme som står på en grund av natursten (figur 3–4). Byggnaden benämns Oldfrubyggnaden och den är tillsammans med Vårdshusflygeln och Pageflygeln de enda kvarvarande av nitton symmetriskt ordnade rödfärgade byggnader som uppfördes för hovet i slutet av 1600-talet, 1670–1699 och senare (Bebyggelseregistret, ”Oldfrubyggnaden”).

Figur 2. Strömsholms slott. Foto från väster.

En arkeologisk undersökning har gjorts på den västra sidan av Stenköket (figur 3) i samband med borrhning för bergvärme och då togs också ett schakt för bergvärmen upp. Då konstaterades påförda lager, och keramik med en datering till 1600–1700-tal påträffades (Alström 2009). I samband med en undersökning 2012 påträffades murar i form av tegelväggar som var 1,2–1,3 meter breda, tillhörande en föregångare till Stenköket nordöst om det nuvarande Stenköket. Stenköket låg på denna plats 1650–1739 (Alström 2014). År 2019 togs ett schakt upp på den södra sidan av Stenköket och då konstaterades olika lager, de äldsta var sannolikt från 1600–1700-talet (Ros 2019).

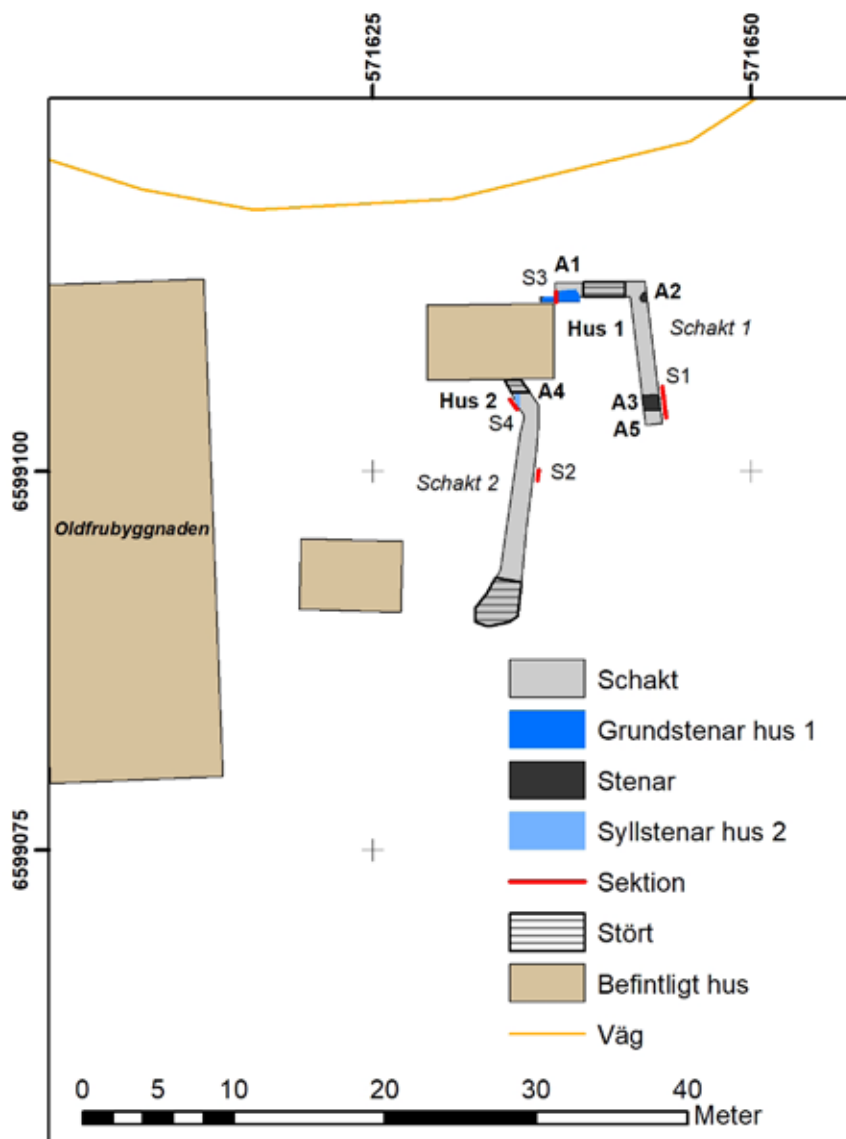
Söder om undersökningsområdet låg en köks- och fruktträdgård med en damm och spår av denna finns synliga. År 2002 gjordes en trädgårdsarkeologisk förundersökning inom det område där trädgården låg fram till mitten av 1900-talet. Ett historiskt kart- och arkivmaterial sammanställdes. Det konstaterades att det finns spår av åtminstone två olika trädgårdar på platsen, kanske även en tredje anläggning. Dessutom dokumenterades synliga spår efter gångsystemet i gräset som mot slutet av sommaren gulnade där gångarna funnits. Ett fåtal kalkstenar finns kvar i dammkanten vilket tyder på att den har varit kantad med huggen kalksten (Frost & Jonsson 2002).



Figur 3. Strömsholms slott och befintliga byggnader. Upptagna schakt markerade med blå färg. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:5 000.

Undersökningsresultat

Två schakt togs upp, fyra sektioner och två planritningar upprättades. Lämningar av delar av två hus undersöktes (figur 4). Fem anläggningar framkom (tabell 1). Inga fynd tillvaratogs eftersom inga fynd påträffades i avsatta lager intill anläggningar.



Figur 4. Schakt 1 och 2, med lägena för anläggning A1-5 och sektion S1-4 markerade. Delar av två hus, hus 1 och 2, påträffades. Oldfrubyggnaden ses till vänster. Utdrag ur Primärkartan. Skala 1:500.

| Typ | Antal |
|-----------------|----------|
| Grundstenar | 3 |
| Syllstenar | 1 |
| Hårdgörningsyta | 1 |
| Summa | 5 |

Tabell 1. Sammanställning av de totalt fem anläggningar som framkom.

Schakt 1 – Hus från 1600–1700-talet

Schakt 1 (figur 4–5) togs upp för plantering av en syrenhäck. Schaktet tog upp på den nordöstra, östra och sydöstra sidan av en byggnad som enligt muntlig uppgift från Anders Larsson, vid Harakers Bygg, uppfördes under 1930–1940-talet.

I schaktets nordvästra del, intill den befintliga byggnaden, framkom kraftiga grundstenar, A1 (figur 4–8), till nordväggen tillhörande en byggnad, hus 1. Norr om grundstenarna fanns en störning där en stubbe togs bort. Öster om grundstenarna fanns en störning, en vattenledning som grävdes ner 1973. En sektion, sektion 3, upprättades (figur 7).

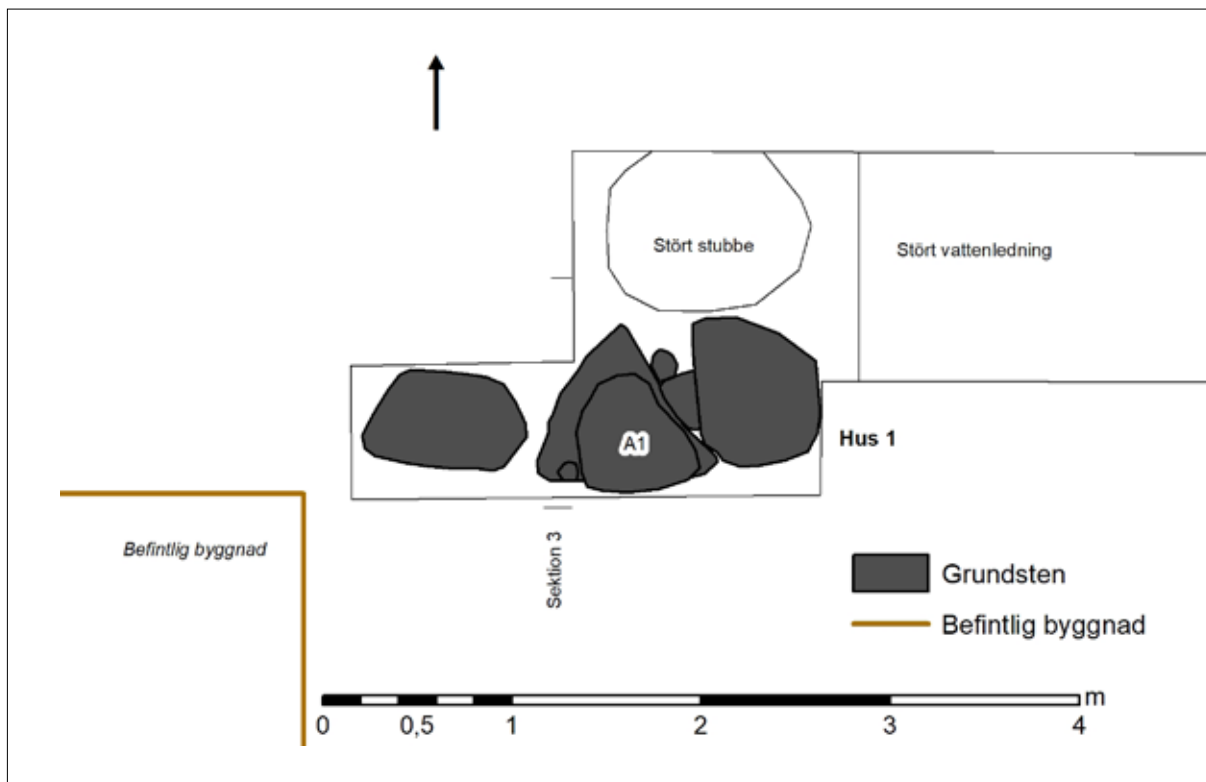
I schaktets nordöstra del framkom en sten, A2 (figur 5), som bedöms ha tillhört hus 1:s norra vägg. I schaktets sydöstra del framkom flera större stenar, A3 (figur 4 och 9–11), som först uppfattades som en mur, men som tolkas utgöra delar av grundstenarna till hus 1:s södra vägg. En sektion, sektion 1, och en plan upprättades (figur 9). På den vänstra, norra, sidan av grundstenarna, A3, fanns flera påförda lager.

I fyllnadsmassorna i schaktet, som gick i nord–sydlig riktning, framkom en del av en porlinsköpp från 1900-talet och tegelbitar. I de påförda massorna i schaktet fanns flera stenar som sannolikt kommer från rivna delar av grundmuren. Bland buskarna och träden sydöst om schakt 1 ligger minst trettio stenar i storlek 0,20–0,80 meter. Dessa stenar kommer sannolikt från hus 1 som funnits på platsen. Stenarna grävdes troligen upp och deponerades där i samband med schaktningen 1973, då man lade ner vatten- och avloppsledningar som sträcker sig i nord–sydlig riktning. Det schaktets läge ses som en störning i schakt 1:s norra del (figur 4).

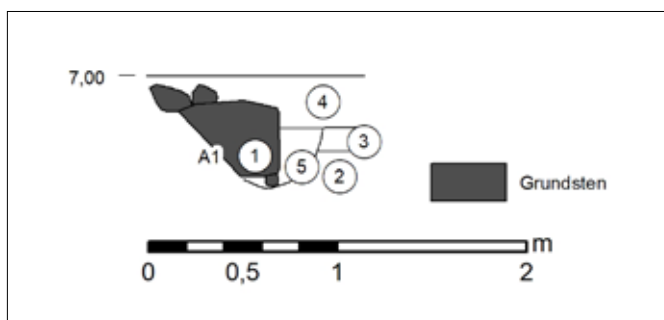
På den södra sidan av grundstenarna, A3, fanns en hårdgörningsyta, A5 (figur 9 och 11), som bestod av flera mindre stenar. Dessa utgör sannolikt delar av en stenlagd gårdsplan utanför, söder om, huset.

Figur 5. Vy över delar av schakt 1. I schaktet framkom grundstenar från en stor byggnad. Foto från öster.





Figur 6. Plan över delar av grundstenarna, A1, till hus 1. Läget för sektion 3 är markerat (se figur 4 för planens läge). Skala 1:40.

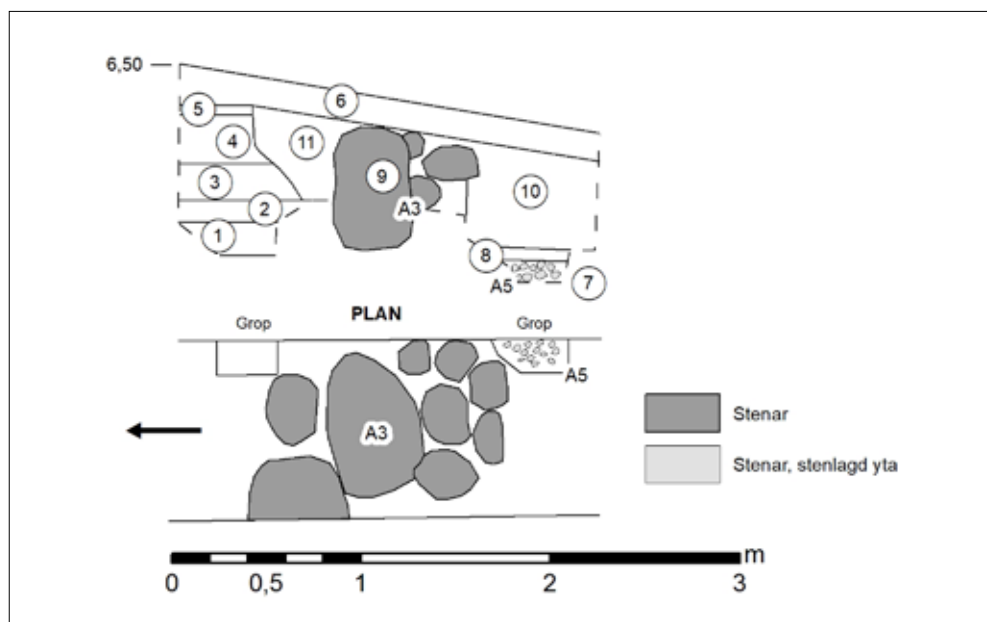


Figur 7. Sektion 3 sedd från öster. Här ses delar av grundstenarna, A1, till hus 1 (se figur 4 och 6 för sektionens läge). Skala 1:40.

Lagerbeskrivningar:

- 1) Stenar. Grundstenar, A1.
- 2) Beige sandig lera. Undergrund.
- 3) Grå sandig lera. Äldre markhorisont.
- 4) Brunröd lera och jod. Gräs i toppen.
- 5) Grå brun lera. Nedgrävning för grundstenarna, A1.

Figur 8. Grundstenarna, A1, till hus 1, i schakt 1. Foto från nordöst.



Figur 9. Sektion 1 sedd från norr och stenarna, A3, som bedöms vara del av grundstenarna till södra väggen i hus 1, samt den stenlagda ytan, A5. Den större stenens läge är projicerad och dokumenterad i sektionen trots att den låg utanför sektionen. Nedtill i figuren ses en planritning över grundstenarna i schaktet (se figur 4 för planens och sektionens läge). Skala 1:40.

Lagerbeskrivningar:

- 1) Rödbrun sandig lera. Undergrund.
- 2) Mörkbrun sand blandad med lera. Äldre marknivå.
- 3) Flammigt lager bestående av klumpar av grå och ljusbrun lera. Påfört lager.
- 4) Brun lera med inslag av tegelbitar. Påfört lager.
- 5) Grus och lera. Påfört lager. Marknivå.
- 6) Mörkbrun matjord med gräs och annan växtlighet i toppen. Sandblandat till höger om stenarna.
- 7) Ljus grå sand, grus och stenar, 0,02–0,04 m stora. Hårdgörningsyta, A5, att gå på.
- 8) Mörkbrun sandblandad lera.
- 9) Stenar, grundstenar, A3, till hus 1.
- 10) Brun sandblandad lera. Påfört lager. En rostig konservburk låg i mitten av lagret.
- 11) Brun sandblandad lera.



Figur 10. Del av schakt 1 med grundstenarna, A3, till vänster. Foto från nordöst.

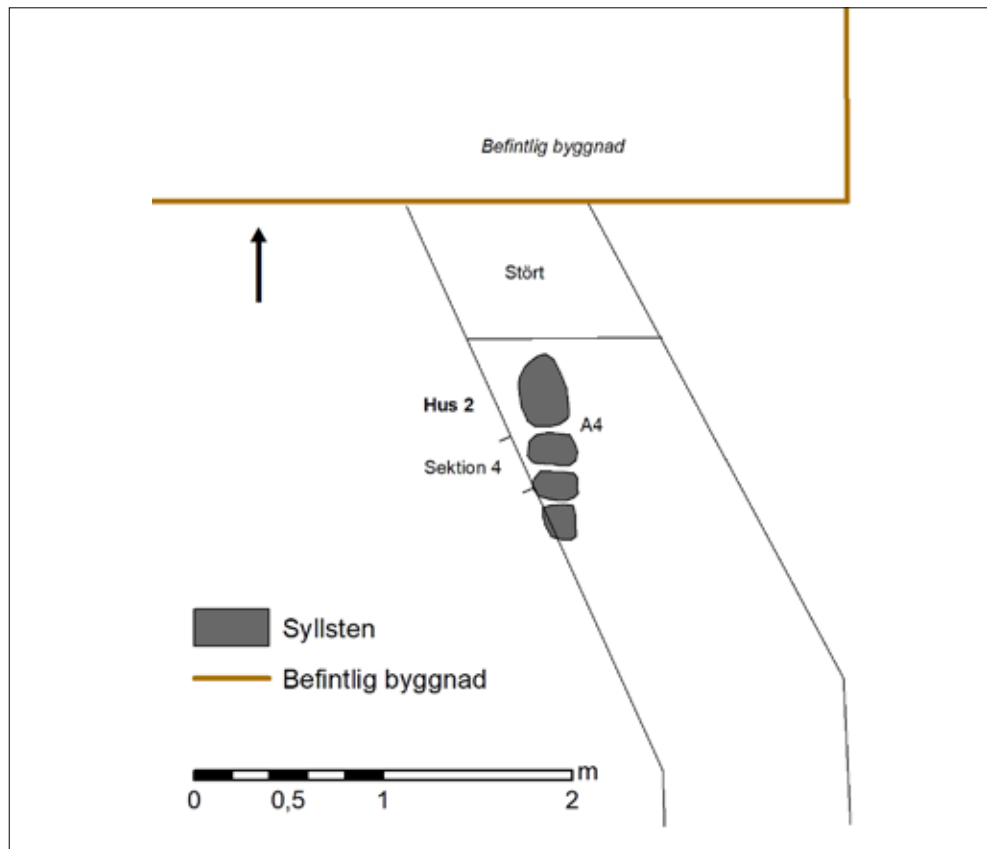


Figur 11. Grundstenarna, A3, i närbild. Till höger skimtar den stenlagda ytan, A5. Foto från väster.

Schakt 2 – Huslämning

Schakt 2 togs upp för nedläggande av vatten och avlopp (figur 4 och 12). I schaktets norra del, intill en befintlig byggnad, framkom fyra mindre syllstenar, A4 (figur 4, 13 och 15), som sannolikt tillhört en ekonomibygnad. En sektion, sektion 4, upprättades (figur 4

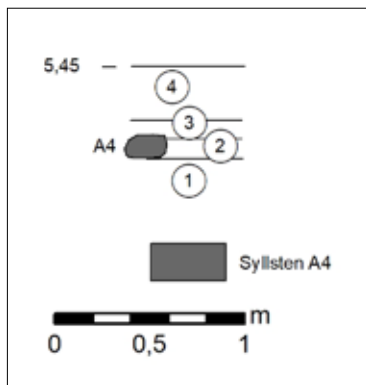
Figur 12. Översikt som visar schakt 2. Foto från söder.



Figur 13. Söder om den befintliga byggnaden framkom delar av en syllstensrad, A4, som tillhört en ekonomibygnad, hus 2 (se figur 4 för planens läge). Skala 1:40.

och 13–14). Intill syllstenarna påträffades en del av ett taktegel som bedömdes vara från 1800–1900-talet. Takteglat tillvaratogs ej.

Längre söderut i schaktet fanns inga anläggningar, endast lager med varierande innehåll, men mestadels sandblandad lera, och en sektion, sektion 2 (figur 16), upprättades där. I schaktets södra del fanns en spillbrunn. Inga daterande fynd påträffades i schaktet, förutom porslin och yngre rödgods som bedömdes vara från 1900-talet.



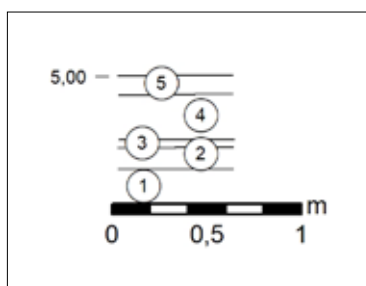
Figur 14. Sektion 4 sedd från nordöst. Den upprättades intill syllstensraden, A4, hus 2 (se figur 4 för sektionens läge). Skala 1:40.

Lagerbeskrivningar:

- 1) Grå lera. Undergrund.
- 2) Brun sand.
- 3) Brun sand med inslag av tegelflisor och en bränd kalkbruksbit.
- 4) Mörkbrun jord blandad med mestadels lera. En plastpåse låg i mitten av lagret.



Figur 15. Schakt 2:s norra del med syllstensraden, A4, hus 2. Foto från söder.



Figur 16. Sektion 2 sedd från väster (se figur 4 för sektionens läge). Skala 1:40.

Lagerbeskrivningar:

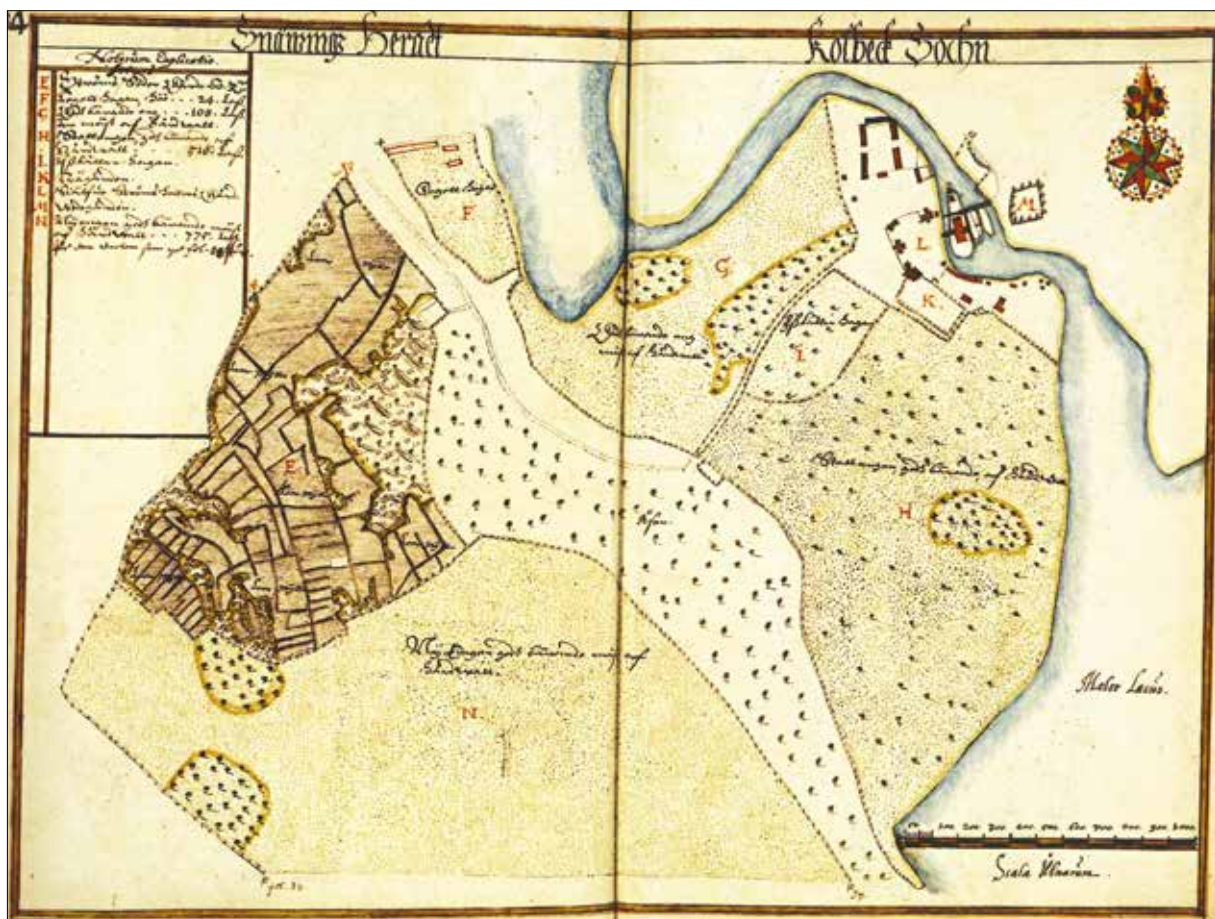
- 1) Blågrå lera. Undergrund.
- 2) Ljusbrun beige lera med inslag av sand.
- 3) Ljusbrun sandblandad lera blandat med organiskt material.
- 4) Brun sandblandad lera.
- 5) Brun lerig jord. Påfört lager.

Tolkning

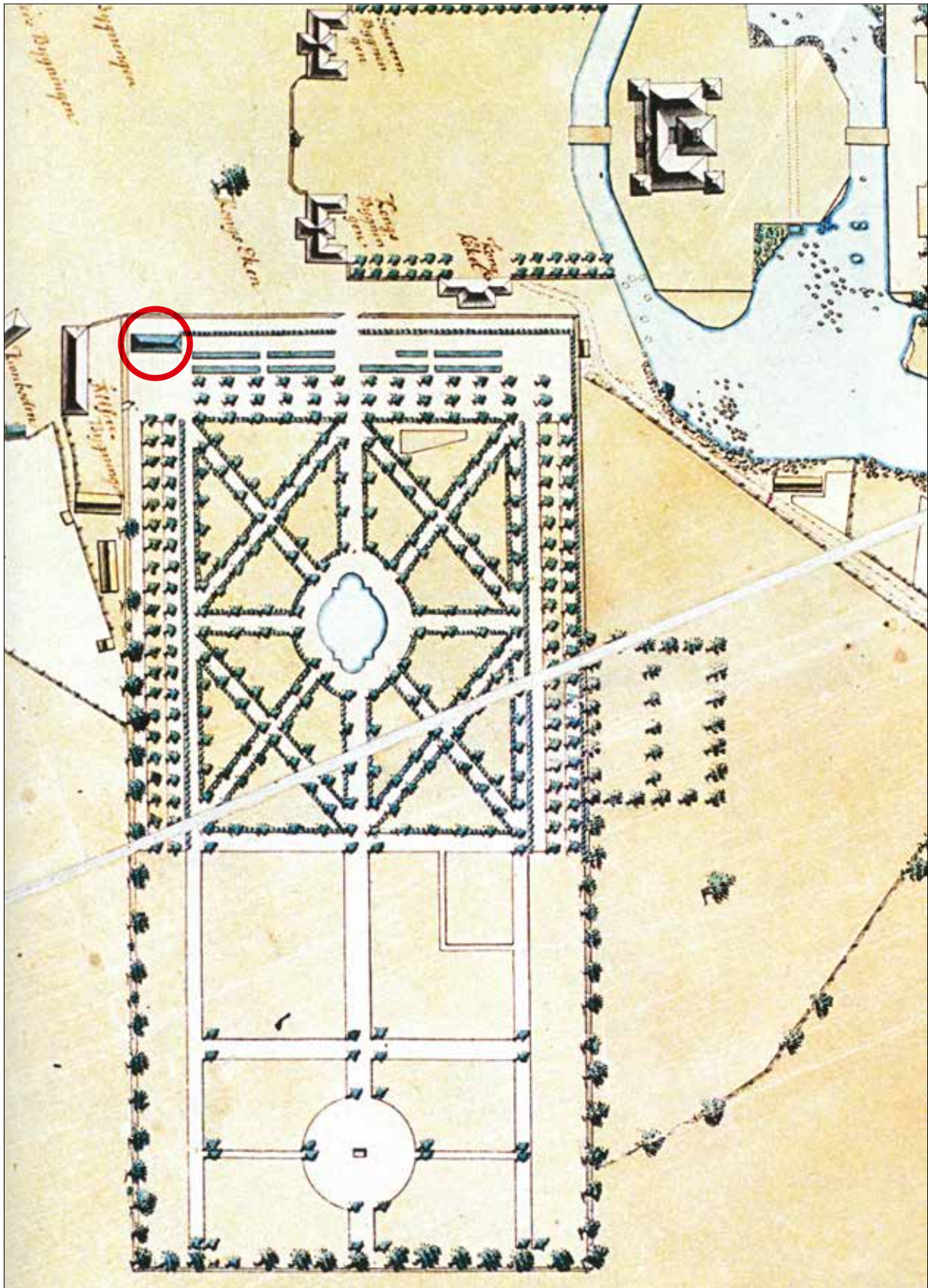
Två hus påträffades. På en karta från 1650–1652, upprättad av Johan Åkesson, ses Strömsholms slottsområde (figur 17). Där ses bokstaven K som var en trädgård, och som ligger på platsen där Stenköket finns idag (figur 3). Schakten togs upp väster om denna byggnad. Ingen bebyggelse ses på kartan i området där schakten togs upp.

En sammanställning av de historiska kartorna över Strömsholm har gjorts av Elsa Notstrand i sitt vårdprogram för Strömsholms slottspark. På Generalplanen upprättad 1669 av Nicodemus Tessin den äldre finns inget hus på platsen där lämningarna av hus 1 påträffades (Notstrand 2021:6).

På en karta från 1774–1776 uppmätt av Johan Ulfström (figur 18) ses nedtill en köks- och fruktträdgård med en damm som finns söder om undersökningsområdet. Strax norr om trädgården ses Stenköket (Olausson 2005). Denna karta återfinns även i Notstrand (2021) som daterar kartan till 1774. Schakten togs upp i trädgårdens nordvästra del där en nu försvunnen byggnad ses. Den byggnaden var en av nitton symmetriskt ordnade rödfärgade byggnader som uppfördes för hovet i slutet av 1600-talet, 1670–1699 och senare.



Figur 17. Karta från 1650–1652 uppmätt av Johan Åkesson, ej skalsatt. Uppe till höger ses borgen Strömsholms slott som Gustav Vasa lät uppföra. Bokstaven K, till höger, är en trädgård som ligger på platsen där Stenköket finns idag. Schakten togs upp väster om detta. Ingen bebyggelse fanns där schakten togs upp. Efter Rahmqvist 2005.

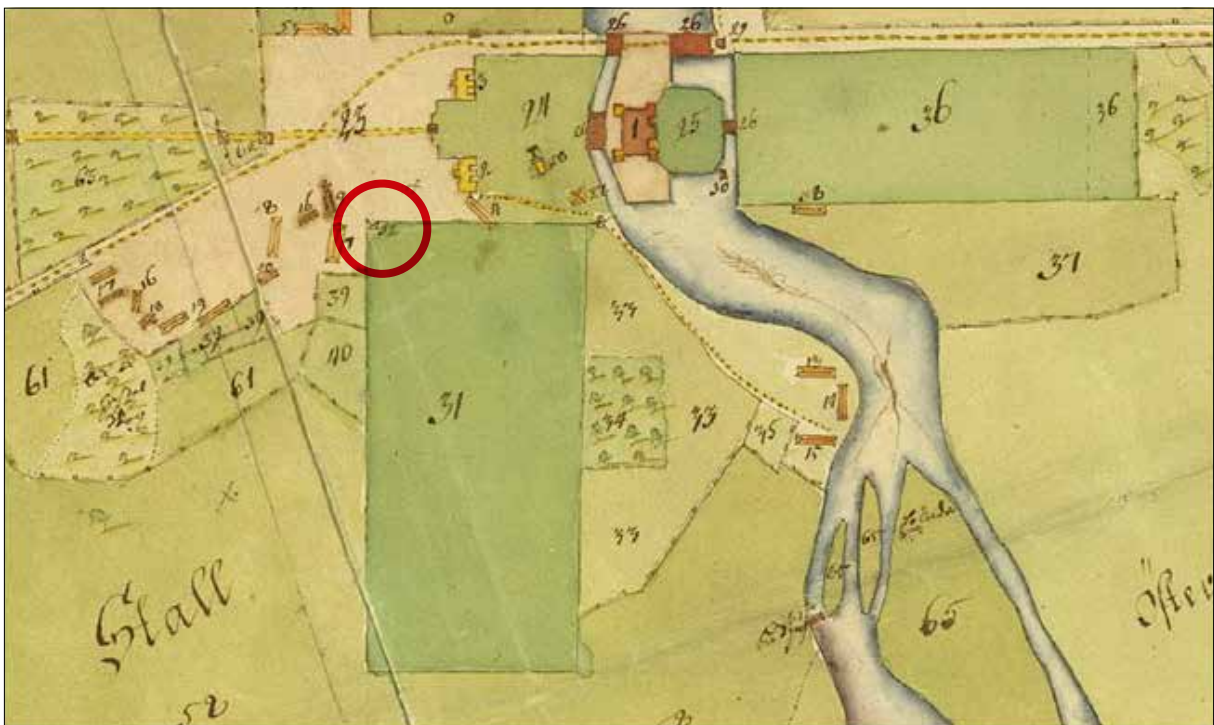


Figur 18. Karta från 1774–1776 uppmätt av Johan Ulfström, ej skalsatt. Strömsholms barockslott uppe till höger. Nedtill ses en köks- och fruktträdgård med en damm och strax norr om trädgården ses Stenköket. Uppe till vänster är hus 1 som påträffades markerat med en röd ring. Efter Olausson 2005.

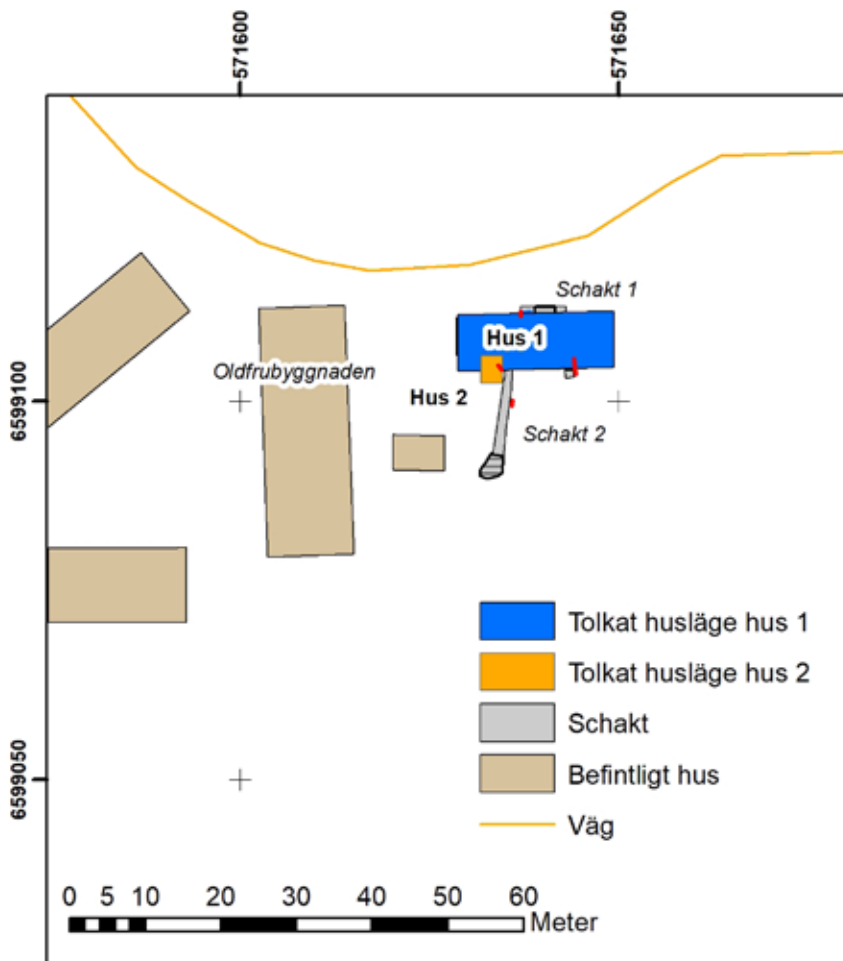
Cirka 20 meter väster om undersökningsområdet finns en tvåvåningsbyggnad med timmerstomme som står på en grund av natursten. Byggnaden benämns Oldfruffygeln (figur 3–4) och den är tillsammans med Vårdshusflygeln och Pageflygeln de enda kvarvarande av dessa byggnader (Bebyggelseregistret, ”Oldfrubyggnaden”).

Lämningarna av den större byggnaden som påträffades, hus 1, bedöms vara den byggnad som ses på kartan från 1774–1776 (figur 18). De historiska kartorna har dock ej rektifierats inom ramen för rapportarbetet. A1, A2 och A3 hade olika karaktär och det var med utgångspunkt från den kartan som tolkningen att lämningarna utgjorde rester av en byggnad kunde fastställas. Med utgångspunkt från denna karta digitaliserades en tolkad utbredning av byggnaden, hus 1 (figur 20). Byggnaden finns även på kartor från 1800, 1802 och 1809–1810. Men på en karta från 1817 finns ej byggnaden (Notstrand 2021). Byggnaden bedöms ha varit det orangeri som ses på 1722 års storskaliga karta över köksträdgården av Lars Sahlström (figur 19) (Frost & Jonsson 2002). Ett orangeri var ett uppvärmt växthus avsett för förvaring av träd och växter som ej tålde vinterkyla. Det betyder att huset fanns 1772 och togs ner någon gång mellan 1809–1810 och 1817.

Syllstensraden, A4, tolkas vara lämningar av en ekonomibygnad, hus 2. En tolkad utbredning av huset ses i figur 20, vi vet dock ej hur stort huset har varit. Hus 2 låg delvis inom den tolkade utbredningen av hus 1. Hus 2 överlades ej av massor av den typ som fanns i schakt 1 (figur 9) och därför tolkas hus 2 vara yngre än hus 1. Då hus 2 uppfördes grävdes sannolikt massor bort på platsen. Den befintliga byggnaden norr om schaktet uppfördes enligt uppgift på 1930–1940-talet. Troligtvis har hus 2 varit i funktion någon gång från 1800-talet början fram till 1930–1940-talet då den befintliga byggnaden uppfördes. Hus 2 har antagligen använts för förvaring knuten till verksamhet i köks- och fruktträdgården fram till mitten av 1900-talet då trädgården tycks ha tagits ur bruk.



Figur 19. 1722 års storskaliga karta över köksträdgården av Lars Sahlström, ej skalsatt. Uppe till vänster ses ett orangeri markerat med en röd cirkel. Hus 1 bedöms ha varit den byggnaden.



Figur 20. Tolkade huslägen. Hus 1 bedöms vara en byggnad som ses i figur 18 som var i funktion under 1700-talets andra hälft fram till 1800-talets början. Troligen var byggnaden ett orangeri. Endast en del av en syllstensrad framkom av hus 2. Den byggnaden tolkas ha varit en ekonomibyggnad som var i funktion från 1800-talets början fram till 1930–1940-talet. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:1 000.

Utvärdering

Undersökningen har utförts i enlighet med Länsstyrelsens kravspecifikation och som framgår av rapporten har de uppställda målsättningarna uppnåtts.

Referenser

MUNTLIGA UPPGIFTER

Anders Larsson, Harakers Bygg, 2023-09-11.

INTERNET

Bebyggelseregistret, ”Oldfrubyggnaden”

<https://bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/byggnad/visaHistorik.raa?byggnadId=21400000442028&page=historik> (hämtad 2023-10-23)

Lantmäteriet

<https://minkarta.lantmateriet.se>

LITTERATUR

- Alström, U. 2009. *Strömsholms slott. Schaktningar för elkablar och bergvärme*. Antikvarisk kontroll. Kolbäck 230:1. Strömsholm 8:52. Kolbäcks socken. Västmanland. Kulturmiljövård Mälardalen rapport 2009:50.
- Alström, U. 2014. *Strömsholms slottspark. Schaktning för elledningar*. Arkeologisk antikvarisk kontroll. Fornlämning Kolbäck 230:1. Strömsholm 8:52. Kolbäcks socken. Hallstahammars kommun. Västmanlands län. Västmanland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2014:14.
- Frost, K. & Jonsson, K. 2002. *Köksträdgården vid Strömsholms slott*. Trädgårdsarkeologisk förundersökning. RAÄ 230. Strömsholms slott. Kolbäcks socken. Västmanland. Västmanlands läns museum rapport 2002:A53.
- Karlsson, E-L. & Millhagen, R. 2005. Introduktion. I: Karlsson, E-L. & Millhagen, R. (red.) *Strömsholms slott*. Stockholm.
- Notstrand, E. 2021. *Värdprogram mark. Strömsholms slottspark U308. Kartbilaga del 1. Historiska kartor*. Stockholm.
- Olausson, M. 2005. Trädgårdarna – från humlegård till ridbana. I: Karlsson, E-L. & Millhagen, R. (red.) *Strömsholms slott*. Stockholm.
- Rahmqvist, S. 2005. Gustav Vasas gård och dess föregångare. I: Karlsson E-L. & Millhagen, R. (red.) *Strömsholms slott*. Stockholm.
- Ros, J. 2019. *Schakt intill Stenköket vid Strömsholms slott*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Fornlämning L2004:5880. Strömsholms slott. Strömsholm 8:52. Kolbäcks socken. Hallstahammars kommun. Västmanlands län. Västmanland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2019:57.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

| | |
|--|--|
| <i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i> | KM23097 |
| <i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i> | 431-3407-2023, 2023-07-24 |
| <i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i> | 202301055 |
| <i>Typ av undersökning:</i> | Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning |
| <i>Undersökningsperiod:</i> | 12–13 september 2023 |
| <i>Personal:</i> | Jonas Ros |
| <i>Landskap:</i> | Västmanland |
| <i>Län:</i> | Västmanland |
| <i>Kommun:</i> | Hallstahammar |
| <i>Socken:</i> | Kolbäck |
| <i>Fastighet:</i> | Strömsholm 8:52 |
| <i>Fornlämning:</i> | L2004:5880, Strömsholms slott |
| <i>Koordinater:</i> | X6599090/Y571631 |
| <i>Koordinatsystem:</i> | SWEREF 99 TM |
| <i>Höjdsystem:</i> | RH 2000 |
| <i>Inmätningmetod:</i> | Manuellt från befintlig bebyggelse, digitaliserat i efterhand. |
| <i>Dokumentationshandlingar:</i> | Tre sektionsritningar i A3-format, en planritning i A3-format samt digitala fotografier förvaras hos Västmanlands läns museum. |
| <i>Fynd:</i> | Inga fynd tillvaratogs. |

Bilaga 1. Schakttabell

| Schakt | Topografiskt läge | Längd (m) | Bredd (m) | Djup (m) | Anläggningar | Fynd | Underlag |
|--------|-------------------|-----------|-----------|----------|--------------|------|-------------------|
| 1 | Tomtmark | 15 | 1 | 0,6–1,0 | A1–3, A5 | – | Beige sandig lera |
| 2 | Tomtmark | 17 | 1–2,8 | 0,6–1,4 | A4 | – | Grå lera |

Bilaga 2. Anläggningstabell

| Anläggning | Typ | Anmärkning | Längd (m) | Bredd (m) | Djup (m) | Schakt |
|------------|-----------------|--|-----------|-----------|-----------|--------|
| 1 | Grundstenar | Sju stenar, fyra större, 0,1–1 m långa och 0,1–0,8 m breda. Del av nordvägg i hus 1. | 2,4 | 0,5–0,9 | 0,1–0,4 | 1 |
| 2 | Grundsten | En sten. Del av nordvägg i hus 1. | 0,40 | 0,4 | 0,4 | 1 |
| 3 | Grundstenar | Nio stenar, 0,18–0,8 m långa och 0,12–0,8 m breda. Del av sydvägg i hus 1. | 1,4 | 1,4 | 0,12–0,66 | 1 |
| 4 | Syllstenar | Fyra syllstenar, 0,15–0,40 m stora. Del av östvägg i hus 1. | 1,0 | 0,26 | 0,10–0,18 | 2 |
| 5 | Hårdgörningsyta | Små stenar, 0,02–0,04 m stora, i två lager. Hårdgörningsyta söder om hus 1. | 0,4 | 0,20 | 0,12 | 1 |